

LBRIS

We know
books

Pavel Boțu • Victor Prohin • Sanda Lesnea
Aurel Scobioală • Ariadna Șalari
Ana Lupan • Gheorghe Gheorghiu

POVESTIRI CU ROST

Antologie de texte basarabene

Ilustrații de Mircea Pop

Cuprins

Cuvânt-înainte 5

Pavel Boțu

Duelul 9
Linuț 15
Pe aripi de vânt 23

Victor Prohin

Povestea păpușii cu inimă de piatră 33

Sanda Lesnea

Mierla cea recunoscătoare 41
Cheia timpului 49

Aurel Scobioală

Stelele 67

Ariadna Șalari

Uriășul de hârtie 77
Povestea grâului 83

Ana Lupan

Mărul de zăpadă 93

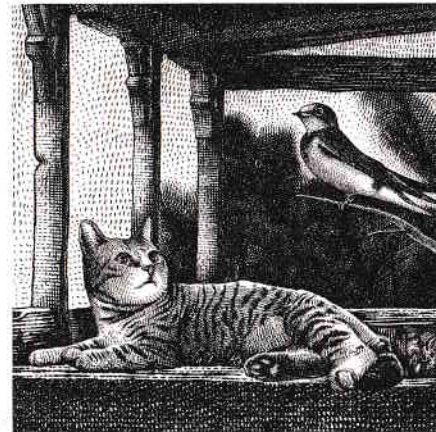
Gheorghe Gheorghiu

Cântec de leagăn 117

LBRIS

We know
books

DUELUL

Ochi-Verde stătea tolănit pe prispă. În ziua aceea de toamnă târzie, căldura soarelui „cu dinți“ arareori putea fi simțită. În partea dinspre nord a caselor, se așternea peste noapte covorul alb, bătut în fire sclipind de brumă.

În casă încă nu se făcea focul și cuptorul rămânea ursuz și rece. În fiecare dimineață, stăpânul pleca grăbit și se întorcea tocmai în amurg. Ochi-Verde, după ce dejuna, ieșea pe prispă să facă baie. Chiar dacă se întâmpla ca ziua să fie neguroasă și cerul mânjit de scama norilor, el ieșea totuși pe prispă. Îi plăceau, pesemne, hârjoneala și ciripitul păsărilor, care-l știa de stăpân și-i purtau stimă.

— Mai rar așa pisei cuminte, vorbeau între ele.

În goana lor după firimituri și grăunțe, dacă Ochi-Verde se întâmpla să străbată alene prispa, păsările îl întâmpinau cu politețe. Poate din obișnuință și bunăcreștere sau poate din alte motive, preferau apoi să-l ocolească...

De data aceasta, când rândunica îl izbi din goană cu tot corpul peste obraz, el nu înțelese ce se întâmplase.

Apoi, dezmeticindu-se, se înfurie. Pasărea se rostogolise de câteva ori și acum stătea zăpăcită, gâfâind în fața lui. Pe neașteptate, undeva înăuntrul lui, i se trezi o dorință aprigă de a vâna. Ar fi vrut s-o înhațe dintr-o mișcare, dar simțea că va da greș. Puteau să-l dea de sminteală¹ ghearele încă moi, puteau să-l mintă vederile neîncercate. Nu, aici trebuia să acționeze la sigur. O mișcare nesocotită și pasărea îl va pricepe². Se sculă atunci în două labe și se întinse pe cele de dinapoi. După care își netezi încet și cu nepăsare mustățile lipite. Făcu apoi ca din întâmplare câțiva pași mărunți...

Când era cât pe ce s-o atingă cu mustățile, rândunica deodată se răsflorci³ și sări în lături. Amândoi rămaseră pentru câteva clipe în așteptare, apoi Ochi-Verde porni să se apropie din nou. Uitându-se mai atent, observă penajul ei rărit și înțelese că era o rândunică bătrână.

Prinse curaj: ostenise⁴ ciufulita și nu era cine știe ce trudă să-i pună laba pe furculița cozii.

Dar iată că tocmai atunci, când se făcuse ghem spre a se deschide într-o săritură fulgerătoare, pasărea își desfăcu aripile și, într-un zbor nesigur, dar bine chibzuit, fu cât ai clipi pe una din treptele de lemn ale scării ce se rezema pe niște picioare subțiri de cozorocul⁵ acoperișului.

„Las' că nu mai are mult“, își zise. „E hârbuită⁶, să-raca. Acușica îmi cade în gheare.“

¹ Să îl trădeze.

² Îl va înțelege.

³ Se înfoie, se umflă în pene.

⁴ A obosit.

⁵ Streașina.

⁶ Obosită, vlăguită.

Ochi-Verde îmbrățișă un picior al scării și, fără a privi în sus, începu să urce. Urca încet, sigur pe sine. Trebuia cu orice preț s-o prindă, deși, la drept vorbind, îi trecuse pofta. Dar ce avea să facă dacă celelalte păsări din jur aveau să fie cu ochii pe el? Deja le simțea privirile curioase și nu putea să se dea de rușine¹.

Încă o treaptă, apoi alta rămâne în urmă. Rândunica e tot mai aproape și pare tot mai neputincioasă. El n-o vede, dar simte că-i neputincioasă. Așa și trebuie să fie. Ea nu mai are încotro. Se teme, trebuie să se teamă de dânsul. Neapărat îi va cădea în labe. Acuși. Încă vreo două trepte. Ba nu, ultima...

„Ei bine! Acolo ți-a fost sfârșitul“, își zise el, când observă că și de data aceasta rândunica o tuli de sub nasul lui, oprindu-se tocmai pe creasta acoperișului.

Ochi-Verde se odihnește un pic. Cât n-ar fi de sprinten și de puternic, dar tot a ostenit. Trebuie să-și ia un mic răgaz. Scara asta i-a umplut bojocii² de aer, să plesnească, nu altceva...

Simte olanele³ calde sub picioare. Câteva margini din trupul lor roșu îi alunecă de sub gheare, pentru ca apoi, stârnind crenguțele căzute pe acoperiș din copacii de alături, să se cotilească⁴ jos cu zgomot. Dar el urcă mereu. Creasta e aproape. Pe muchia ei, bătrâna pasăre e încremenită, fără suflare. Iar capul zgribulit între aripi pare că nu aude și nu vede nimic. Acestea, desigur, sunt

¹ Să se facă de rușine.

² Plămânii.

³ Piesă de argilă arsă, de obicei de formă semicilindrică, folosită pentru executarea învelitorilor la acoperișurile unor clădiri.

⁴ A se da de-a rostogolul.

ultimele ei clipe, căci Ochi-Verde vine amenințător, cu o falcă în cer și una în pământ. Vine ca un blestem asupra ei.

— Aha, aici mi-ai fost, leleo! vru să exclame el victorios și plin de demnitate.

Dar, tocmai pe când Ochi-Verde se pregătea să-și scoată ghearele din teaca tălpii căptușite cu puf, rândunica se porni să ciripească vesel și, făcând vreo două rotocoale ciudate pe deasupra lui, poposi într-un copac.

Rămas singur pe acoperiș, Ochi-Verde încălecă creasta și se întinse nepăsător, în semn că el nici nu avusese de gând s-o prindă. Simțind însă cum îl înșfacă frigul prin spate, începu alene să coboare, ca și cum nu s-ar fi întâmpat nimic...

Între timp, pasărea își făcuse vânt și se mistuia în văzduh...

LINUȚ

Într-un hățiș de stuf și papură, aproape de mal, sălășluia peștele Lin cu cei doi fii – Linel și Linuț. Linel, fiind mai mare, avea aripile împlinite și coada puternică. Deseori, când pleca după merinde, Lin îl lua ca însoțitor. Linuț era încă firav și neputincios. Aripioarele străvezii abia mijeau, iar coada, tivită cu roșu la rădăcină, încă nu-l putea sluji din plin.

Înainte de plecare, Lin îl sfătuia:

— Să taci chitic în ascunziș, dragul tatei.

— Să tac, răspundea amărât Linuț.

— De-i vedea un bot lătăreț și doi ochi bulbucăți, să știi că-i afurisita de știucă!

— Să știi...

— De va coborî vreun vierme atârnat de ață, fii cu luare-aminte, căci te pândește undița. Să nu care cumva să te încumeți s-o îmbuci, că ți-ai pus capăt zilelor.

— Bine, răspundea Linuț mohorât, hotărând în sinea lui că așa va face.

Lin și Linel plecau, iar el rămânea singur-singurel în adăpostul de papură putrezită și nămol. Din când în când, prin preajmă zvâcnea câte o plătică ori câte

un biban grăbit, stârnind nămolul cafeniu, apoi – din nou – nici țipenie. De undeva, de sus, se deslușea cântecul broaștelor: oac-oac-oac! Legănându-i auzul, acest cântec îl făcea să ațipească. Îl trezeau razele piezișe ale soarelui, care, ca niște lănci aprinse, străbăteau printre stâlpii verzi de papură până la ochii lui, înflăcăându-i. Atunci, pe fundul lacului, se așternea o pulbere aurie din flori de lumină ce tremurau încet. Linuț privea cu jind toate acestea. Ah, cât ar fi dat să iasă măcar pentru o clipă din vizuina-i întunecoasă, să-și scalde solzii în razele ademenitoare! Dar își amintea de spusele tatălui său și rămânea țintuit locului.

Apoi se întorceau cei doi. Îmbucau cu toții și, după ce-și spălau dinții cu pietriș mărunț, se duceau la culcare. Tatăl înșira basme, iar ei adormeau ascultându-l.

Zilele treceau ca clipele. Aripioarele lui Linuț crescuseră, iar coada devenea din ce în ce mai puternică. Într-o zi, întors de la vânat, tatăl îl pofti să-i arate cărările ferite, culcușurile bibanilor. Văzându-l, bibanii zâmbiră cu înțeles pe sub mustăți, apoi câte unul începu să-l înțepe:

— La ce porți copleșul¹ acesta după tine, cumetre Lin?

— Uite-l cât e de pipernicit, săracul! Nici nu pare în stare să înoate...

Linuț nu mai putea de necaz, dar ce era să facă? S-ar fi dat de rușine înaintea țepoșilor. Tăcea înghițind molcom noduri. Lin continua să-l lămurească, să-l învețe, dar Linuț nu mai auzea nimic.

— Tată, eu de acum înainte o să trăiesc așa cum îmi place. Puteri am destule și apoi nu-s tocmai atât de prost cum mă crezi...

¹ Copil mic.

Și, fără să asculte ce-a zice tată-său, o luă la goană.

De atunci, Linuț începu să vină numai la masă, iar toată ziua hoinărea fără rost prin hățișurile lacului.

Odată, pe când se plimba aproape de trunchiul scorbuos al unei sălcii, îi căzu pe nas un vierme roz ce mișca. Era o rămă. Salivând lacom, Linuț se repezi să-l înghită, dar în aceeași clipă se dumiri: „Undița!”

Se zmunci¹ ca ars. Un fior rece îl străfulgeră din cap până-n coadă. Vru să fugă, însă curiozitatea îl priponi locului. „Ce mâncare o mai fi undița asta? Și de ce adică mi se tot spune să mă feresc de dânsa?”

Se apropie s-o încerce, dar se răzgândi. Cum ar fi dacă altcineva, un biban, de pildă, ar îmbuca-o...? Se repezi într-un suflet până la bibani. Nu-l găsi decât pe unul prizărit² ca vai de el. Îl lovi cu coada.

— Mă, n-auzi?

Bibanul clipi din ochii triști și oftă prelung:

— Dă-mi pace, te rog.

— Dar ce ai?

— Mai bine întreabă ce n-am...

— Adică ce n-ai?

— Coadă n-am, că mi-a rupt-o știuca vrând să mă înghită...

Lui Linuț îi veni poftă să râdă, însă, amintindu-și pentru ce venise, îl luă cu binișorul:

— Vai, săracul... Știi ce, hai cu mine, am ceva de-ale gurii.

Ochii bibanului luciră-n orbite la auzul acestor vorbe.

— Cât de bun ești, gemu el. Dar eu... eu nu pot merge.

¹ Smuci.

² Slăbuț, pipernicit.

— O să te ajut, dă-mi aripioara.

După multă trudă, ajunseră în sfârșit lângă salcie. Zărind râma, Linuț era cât pe ce să-și dezvăluie planul, dar, amintindu-și de rușinea ce o pășise adineaori cu bibanii, se răzgândi. Și apoi, undița avea să tot atârne ca o ispită în calea sa și unde mai pui că avea să uite și s-o înghită singur.

— Iată, arată el cu aripioara, e proaspăt și gustos. Mi-a adus tata. A mai rămas unul...

— 'Țămes¹... cât de bun ești! zise bibanul și șontăc-șontăc se apropie de undiță.

Dintr-o îmbucătură, o făcu să dispară. Apoi se întoarse către Linuț, care stătea încremenit și nu-și credea ochilor.

— Acum să mergi la noi...

Linuț nu fu în stare să scoată o vorbă. Abia acum înțelesese că aceea nu era undița, că undița avea să-l amenințe mai departe și el nici măcar nu știa cum arată... Se întoarse posomorât acasă și nu ieși până pe seară. Nu spuse nimănui nimic...

Iarna coborî pe neașteptate. Mai întâi trecu o furtună, aplecând furioasă tulpinile de stuf. Valurile alergau nebune peste culcușul peștilor, ridicându-l și izbindu-l de fund.

Se făcu întuneric. Linuț se ghemui într-un ungher și așteptă cu groază să vadă ce urma să se întâmple.

Dar nu se întâmplă nimic. Peste noapte furtuna se potoli, iar când se treziră dimineața, fulgi dalbi de nea înțepau oglinda netedă a lacului, care-și gătea lumea pentru somnul de iarnă. După o vreme, lacul fu învelit

¹ Formă prescurtată de la „mulțumesc“.

într-un strat gros de gheață, sub care se întronă o liniște nețărnută.

Într-o zi, pe când Lin și cu Linel erau plecați, se auziră niște lovituri undeva, aproape de culcușul lor. Loviturile continuă până ce în tabla lucie a gheții se făcu o spărtură, ce rupea o bucată din cerul plumburiu. Tare ar fi vrut Linuț să vadă cum e afară, pe gheață. Se apropie încet de copcă, dar se retrase îndată: deasupra atârna un firisor subțire de ață albă. Nu, Linuț nu-i așa de prost cum crede tatăl... Se întoarse și așteptă până spre seară. Acum firul năstrușnic nu se mai zărea. Se trase la marginea spărturii, dar nu văzu decât aceeași bucată de cer cenușiu... Scoase căpșorul – tot nu se vedea nimic. Atunci Linuț își încordă puterile, lovi cu coada în apă și se trezi pentru o clipă învăluit de aerul rece. Ultimul lucru pe care îl văzu fu pliscul negru al unei ciori ce strângea firimiturile de pâine de lângă spărtură...